

емов, в природном окружении, с максимальным включением в планировочную структуру зеленых насаждений. Размер территории аквапарков составляет в среднем от 0,5 до 5 га и более. Они могут размещаться как в городской среде, так и за ее пределами.

Исходя из особенностей размещения, следует выделить два типа аквапарков:

первый тип – аквапарки расположены в городской среде с хорошими транспортными связями со всеми районами города, предназначенные для кратковременного отдыха.

второй тип – аквапарки расположены на живописных, удаленные от урбанизированных районов территориях, предназначенные для длительного отдыха и туризма.

По характеру организации объемно-пространственной структуры аквапарки могут быть открытого, закрытого и смешанного типов. Аквапарки могут включать следующие основные зоны: главного входа, сервисного обслуживания, водных аттракционов для активного массового отдыха, ландшафтную и административную. Каждая из перечисленных зон содержит определенный набор планировочных элементов.

Все типы аквапарков обеспечивают удовлетворение потребностей человека в отдыхе, оздоровлении, развлечениях и всестороннем физическом развитии.

1. Крижановская Н.Я. Основы ландшафтного дизайна. – Харьков: Константа, 2002. – 208 с.

2. Сычева А.В. Ландшафтная архитектура. – Минск: Парадокс, 2002. – 86 с.

3. Вергунов А.П. Архитектурно-ландшафтная организация крупного города. – М: Стройиздат, 1986. – 134 с.

4. Родичкин И.Д. Человек, среда, отдых. – К.: Будівельник, 1977. – 160 с.

Получено 13.05.2005

УДК 721.011.185 : 721.012 : 721.013

І.І.РОМАНЕНКО, д-р техн. наук

Харківська національна академія міського господарства

ВІРИФІКАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПРОЕКТУВАННЯ ІНДУСТРІАЛІЗОВАНИХ БУДІВЕЛЬНИХ СИСТЕМ

Наводяться приклади архітектурно-конструктивно-технологічних (АКТ) рішень щодо розв'язання певних науково-технічних проблем під час проектування збірних та інших індустріалізованих будівельних систем.

На підставі нормативно-стандартних основ архітектурного проектування будівель і споруд розроблено експлікаційну (тобто оновлену, узагальнену та інакше тлумачну) методологію архітектурно-

конструктивно-технологічного (АКТ) проектування індустріалізованих будівельних систем (ІБС). Дана методологія потребує певної перевірки істинності її основних теоретичних положень та встановлення достовірності останніх досвідним шляхом стосовно до отримання більшої різноманітності ІБС з меншої номенклатури збірних та інших виробів.

Вірифікацію методології проектування ІБС проведено розв'язанням окремих науково-технічних проблем, що виникали під час роботи автора (за часи існування СРСР та потому). Нижче наведено певні АКТ-рішення, що ґрунтуються на узагальненій теорії заміності (формальній і неформальній, разом – номінальній та неномінальній взаємо-, різно-, амбізамінності) і теорії узагальненої модульності.

Зокрема, вірогідність принципу різнозамінності обґрунтовано на прикладі збірно-розбірних будівель шахтної поверхні. Існували взаємопов'язані щодо цих будівель науково-технічні проблеми, які мали місце під час їх проектування: недосконалість АКТ-рішень причетне до заміності в них елементів та дефіцит обіговості під час передислокації. Це спричинене технологічною потребою у багатьох видах збірно-розбірних будівель, що відрізняються призначенням, АКТ-рішеннями, об'ємно-планувальними і температурно-воложистими параметрами та ін. Даний стан зумовлював потребу у великій номенклатурі збірно-розбірних елементів, особливо при застосуванні для будівель укрупнених уніфікованих типових секцій (УТС).

За таких умов типовим проектуванням у цілому вилучалася повторність застосування УТС, що робило недоцільним їх виробництво з-за малотиражності серійних партій.

У пропозованих АКТ-рішеннях універсальних типових секцій-пакетів (УСП) втілено *зовнішню та внутрішню, повну і часткову, загальну і групову різнозамінність*. Методом *рекомбінаторики* окремих елементів і підсистем з них (тобто УСП) було знято проблему дефіциту обіговості. Був розроблений узагальнений метод *агрегування-конгломерування* УСП в *екзогенному-ендогенному* напрямках із *збільшенням-роздрібненням* систем та *об'єднанням-розподіленням* їх функцій [1, 2].

У результаті з певної номенклатури амбізамінних елементів, що складали збірно-розбірні УСП, стало можливим утворення будівель для шахтної поверхні різного технологічного призначення (прохідницьких лебідок, підйомних машин, адміністративно-побутових комбінатів (АПК), компресорних та котельних різної продуктивності тощо) з будь-якими об'ємно-планувальними параметрами (висоти, прольоту, кроку та ін.).

Пропонованими рішеннями отримано коефіцієнти відносної та

абсолютної різноманітності відповідно $K_{\sigma}^{відн} = 9$, $K_{\sigma}^{abc} = 10,5$. Дані показники можуть бути ще вищими при збільшенні кількості функцій, виконуваних універсальними різнозамінними секціями-пакетами (УРП).

Мобільним будівлям контейнерних та пересувних типів (як і збірно-розбірного типу також) притаманна конкретна проблема обмеження їхніх об'ємно-планувальних параметрів транспортними габаритами, що не дозволяло збільшувати їх будівельний об'єм та загальну площу.

Проблему розв'язано методом *трансформації*, який згідно з діалектичним квадратом заміності промислових елементів серійного виробництва в ІБС (по діагоналі AO) визначається як один з методів формальної різнозамінності. АКТ-рішеннями [1, 3] збільшено об'єм або площу будівель в 2-3 рази. В АКТ-рішеннях застосовано прийоми *співвідношень геометричних параметрів* та *конвенційних* (нетипових) *прив'язок* до координатних осей.

Проблема одноманітності габаритних параметрів тришарнірних рам сільськогосподарських та інших (деяких громадських, виробничих) будівель і споруд розв'язується АКТ-рішеннями, що сполучають методи *елементарної диверсифікації* і *комбінаторики*. Ці методи забезпечують (при умовній відсутності обмежень на перевитрати матеріалів) коефіцієнти різноманітності $K_{\sigma}^{abc, відн} = 25$ [4]. Таким чином було знято протиріччя між серійним виробництвом збірних елементів та "індивідуальними" збільшено-роздрібними параметрами (габаритними, несучою здатності та ін.) каркасів завдяки гнучким і різальним технологіям їх виробництва.

Вірогідність методу *нестандартного застосування типових виробів*, що згідно з квадратом заміності відповідає сторонам AI або EO , але при зміні технічних умов (ТУ) роботи під час експлуатації (між блоками A та I або E та O) було доведено низкою АКТ-рішень різноманітних ІБС [5-8]. Цим методом різнозамінності збільшується обсяг попиту або умовно скорочується номенклатура виробів у галузі.

Прикладом реалізації узагальненої теорії заміності є розв'язання класичної в архітектурній науці "проблеми торця" причетне до фахверкових стін промислових будівель. Проблему знято методом *елементарної диверсифікації*. Відповідними АКТ-рішеннями було зменшено висоту фахверкових колон, потім їх було вилучено разом з фундаментами, а далі основні колони каркасу замінено рядковими або перемич-

ковими розташованими вертикально стіновими панелями, на які спираються структурні покриття. Заощаджується 2,4 т прокату на одну будівлю середнього прольоту; кошторисна вартість зменшується до 75% [9-11]. Пропоновані АКТ-рішення є ефективніші при різальній технології виробництва стінових панелей, оскільки забезпечують збільшено-роздрібні модульні розміри їх довжини.

Теорію узагальненої модульності перевірено АКТ-рішеннями, в яких застосовано прийом *приз'язви, що віддаляється*, метод *варіабельності параметрів* – кроків та прольотів, а також метод *варіантності структурного складу* елементів. Наприклад [12], в узагальненому методі *вичерпання–компенсації несучої здатності*, що є окремим випадком методу варіабельності параметрів, використовується вираз

$$B_{\phi} = (Q_c / Q_{\phi}) B_c, \quad (1)$$

де B_{ϕ} , B_c – фактичний і стандартний кроки зі збільшено-роздрібними величинами; Q_{ϕ} , Q_c – те саме, навантаження; останні можуть бути в модульному виді, тобто виражені через модуль навантаження M_H .

Варіабельність кількості конструктивних збірних модулів n_M складеної структури з модульною несучою здатністю їх елементів має вираз

$$n_M = M_y / m, \quad (2)$$

де M_y – найбільше зусилля у складеній структурі від навантаження з уніфікованого модульного ряду M_H ; m – модульне (одиничне) зусилля у конструктивному модулі – збільшене, роздрібне.

Вирази (1), (2) забезпечують конструктивно-структурну “гнучкість” каркасів, що зумовлює відповідну розрахунково-проектну “гнучкість”. Невідповідність критеріальному виразу адитивності, що може виникати у цих АКТ-рішеннях, застосовують певні конструктивні заходи щодо усунення нелінійних чинників та приведення конструктивних структур (підсистем) до адитивності.

Як ілюстрацію теоретичних положень узагальненої теорії модульності наведено поздовжню багатоповерхову раму з одним типорозміром колони з щонайменшою кратною модульною (одиничною) несучою здатністю [13]. Маються приклади багатошарових стінних панелей (складених та суцільних) з модульними теплотехнічними властивостями M_T .

Ненормальна різнозамінність може бути ілюстрована низкою альтернативних АКТ-рішень щодо реконструкції 5-поверхових типових житлових будинків [зокрема, 14, 15]. Їх довговічність збільшується орієнтовно до $1,0M_D$ - $1,5M_D$ (де M_D – модуль довговічності, що дорівнює 100 рокам) згідно з науково-конструктивною концепцією, що

пропонована.

Крім наведених вище були також вірифіковані конкретними АКТ-рішеннями інші методи та прийоми, що застосовують узагальнені замінінність та модульність. Зокрема, у конструктивно-технологічній групі є методи *варіабельності властивостей* (матеріалів, несучої здатності та ін.), *модифікацій, інвертування та конвертування, не примусового підсилення конструкцій, спрямованого руйнування, додаткових деталей* тощо. Ці методи та прийоми мають певні логіко-семантичні описи з характерними взаємозв'язками атрибутивних АКТ-ознак (денотат) на різних стадіях існування ІБС.

У сучасному проектуванні та зведенні переважно цивільних будівель впроваджуються ІБС з новими конструктивними схемами та АКТ-рішеннями: з монолітного залізобетону, сталевих конструкцій та цегли із застосуванням окремих елементів зі збірного залізобетону тощо. Повнозбірне будівництво, таким чином, є на даний час витиснутим як певний клас ІБС. Це спричинене новими соціально-економічними умовами та подальшим рухом науково-практичної думки. З цього виходить, що будівельна практика підтверджує вірогідність методології проектування ІБС щодо принципу замінінності у неформальному та неномінальному видах. Проте формальний вид принципу замінінності у доцільному обсязі може знов посісти у майбутньому при масовому будівництві.

1.А.с. СССР №659698, МКИ Е 04В 1/343. Секция сборно-разборного здания / Романенко И.И. и др. (СССР). – №2465846/29-33; Заявл. 23.03.77; Оpubл. 30.04.79, Бюл. №16. – 3 с.

2.А.с. СССР №796353, МКИ Е 04С 2/26. Панель ограждения сборно-разборных зданий и сооружений / Романенко И.И. (СССР). – №2736303/29-33; Заявл. 11.03.79; Оpubл. 15.01.81, Бюл. № 2. – 4 с.

3.А.с. СССР №947318 Р, МКИ Е 04В 1/343. Контейнерное трансформируемое здание / Романенко И.И. (СССР) – №3000239/29-33; Заявл. 03.11.80; Оpubл. 30.07.82, Бюл. №28. – 3 с.

4.Пат. РФ №2020220, МКИ Е 04С 3/44. Полурама трехшарнирной рамы / Романенко И.И. (Украина) – №4948421/33; Заявл. 20.05.91; Оpubл. 30.09.94, Бюл. №18. – 4 с.

5.Пат. РФ №2008426, МКИ Е 04Н 15/20. Перегородка / Романенко И.И. и др. (Украина). – №4876240/33; Заявл. 22.10.90; Оpubл. 28.02.94, Бюл. № 4. – 3 с.

6.А.с. СССР №1284476, МКИ А 01К 5/00. Кормушка / Романенко И.И. и др. (СССР) – №3782004/30-15; Заявл. 10.01.87; Оpubл. 23.01.87, Бюл. № 3. – 2 с.

7.А.с. СССР №1249134, МКИ Е 04Н 5/00. Одноэтажное здание / Романенко И.И. и др. (СССР). – №3618265/29-33; Заявл. 13.07.83; Оpubл. 07.08.86, Бюл. № 29. – 3 с.

8.А.с. СССР №1617106, МКИ Е 04В 1/18. Сборный каркас многоэтажного здания / Романенко И.И. и др. (СССР). – №4426192/23-33; Заявл. 17.05.86; Оpubл. 30.12.90, Бюл. № 48. – 4 с.

9.А.с. СССР №1550056, МКИ Е 04В 2/90, Е 04Н 5/00. Торцевая стена промышленного здания / Романенко И.И. и др. (СССР). – №4269432/31-33; Заявл. 23.03.90;

Опубл. 15.03.90, Бюл. № 10. – 3 с.

10.А.с. СССР №1686083, МКИ Е 04В 1/04. Одноэтажное здание / Романенко И.И. (СССР). – №4651678/33; Заявл. 15.02.89; Опубл. 23.10.89, Бюл. № 39. – 5 с.

11. Пат. РФ №2005144, МКИ Е 04В 2/90. Торцевая стена каркасно-панельного здания / Романенко И.И. (Украина). – №4948402/33; Заявл. 20.05.91; Опубл. 30.12.93, Бюл. №47–48. – 3 с.

12. Пат. України №36161, МКВ Е 04В 1/18, Е 04В 1/24. Спосіб утворення каркасних будівель із збірних елементів / Романенко І.І. та ін. (Україна). – №99116125; Заявлено 10.11.1999; Опубл. 16.04.2001, Бюл. № 3. – 5 с.

13. А.с. СССР №1652475, МКИ Е 04В 1/18. Продольная рама каркаса многоэтажного здания / Романенко И.И. (СССР). – №4363695/33; Заявл. 13.01.88; Опубл. 30.05.91, Бюл. № 20. – 2 с.

14. Пат. РФ №2004742, МКИ Е 04G 23/00. Реконструируемый многоэтажный крупнопанельный жилой дом / Романенко И.И. и др. (Украина). – №4923530/33; Заявл. 01.04.91; Опубл. 15.12.93, Бюл. № 45–46. – 5 с.

15. Пат. України №18203, МКВ Е 04G 23/00. Багатоповерховий повноскладний житловий будинок, що реконструюється / Романенко І.І. та ін. (Україна). – №93006684; Заявл. 21.12.93; Опубл. 25.12.97, Бюл. № 6. – 5 с.

Отримано 01.03.2005

СТРОИТЕЛЬСТВО

УДК 621.311.09

Л.Н.ШУТЕНКО, В.И.ТОРКАТЮК, доктора техн. наук,
Л.Г.БОЙКО, О.Ю.ПРЫЖКОВА, И.Л.ЖЕЛЕЗНЯКОВА,
С.А.СТЕПАНЕНКО, АЛЬ РАДВАН ОСАМА

Харьковская национальная академия городского хозяйства

С.В.БУТНИК, канд. техн. наук

Харьковский государственный технический университет строительства и архитектуры

А.С.НИКИФОРОВ

Харьковское областное статистическое управление

ФОРМИРОВАНИЕ СТРАТЕГИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЫНКА ТЕПЛОИЗОЛЯЦИОННЫХ МАТЕРИАЛОВ В СТРОИТЕЛЬНОМ КОМПЛЕКСЕ УКРАИНЫ

Рассматривается научно-прикладная проблема создания экономико-технологических основ формирования и совершенствования систем инновационного развития рынка теплоизоляционных материалов в строительном комплексе Украины. Решение осуществляется на основе системного подхода и состоит в разработке оригинальной концепции экономико-технологической системы развития рынка теплоизоляционных материалов как целостной, открытой и адаптируемой системы, которая включает комплекс инновационно-технологических, организационно-экономических и технических составляющих, охватывающих все стадии формирования рынка теплоизоляцион-